

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ

॥ ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

|| ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||

ಪುರವಾಸಿನೀನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವಿಲಾಪಃ

ತೇಷಾಮೇವಂ ವಿಷಣ್ಣಾನಾಂ ಪೀಡಿತಾನಾಮತೀವ ಚ |
ಬಾಷ್ಟವಿಪ್ಲತನೇತ್ರಾಣಾಂ ಸಶೋಕಾನಾಂ ಮುಮೂರ್ಷಯಾ || 2.48.1 ||

ಅಭಿಗಮ್ಯ ನಿವೃತ್ತಾನಾಂ ರಾಮಂ ನಗರವಾಸಿನಾಂ |
ಉದ್ಗತಾನೀವ ಸತ್ತ್ವಾನಿ ಬಭೂವುರಮನಸ್ವಿನಾಂ || 2.48.2 ||

ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ನಿಲಯಮಾಗಮ್ಯ ಪುತ್ರದಾರೈಃ ಸಮಾವೃತಾಃ |
ಅಶ್ರೂಣಿ ಮುಮುಚುಃ ಸರ್ವೇ ಬಾಷ್ಟೇಣ ಪಿಹಿತಾನನಾಃ || 2.48.3 ||

ನ ಚಾಹ್ಯಷ್ಯನ್ ನ ಚಾಮೋದನ್ ವಣಿಜೋ ನ ಪ್ರಸಾರಯನ್ |
ನ ಚಾಶೋಭಂತ ಪಣ್ಯಾನಿ ನಾಪಚನ್ ಗೃಹಮೇಧಿನಃ || 2.48.4 ||

ನಷ್ಟಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾಭ್ಯನಂದನ್ ವಿಪುಲಂ ವಾ ಧನಾಗಮಂ |
ಪುತ್ರಂ ಪ್ರಥಮಜಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಜನನೀ ನಾಪ್ಯನಂದತ || 2.48.5 ||

ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ರುದತ್ಯಶ್ಚ ಭರ್ತಾರಂ ಗೃಹಮಾಗತಂ |
ವ್ಯಗರ್ಹಯಂತ ದುಃಖಾರ್ತಾ ವಾಗ್ಭಿಸ್ತೋತ್ತೈರಿವ ದ್ವಿಪಾನ್ || 2.48.6 ||

ಕಿಂ ನು ತೇಷಾಂ ಗೃಹೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕಿಂ ದಾರೈಃ ಕಿಂ ಧನೇನ ವಾ |
ಪುತ್ರೈರ್ವಾಪಿ ಸುಖೈರ್ವಾಪಿ ಯೇ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ರಾಘವಂ || 2.48.7 ||

ಏಕಃ ಸತ್ಪುರುಷೋ ಲೋಕೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಸಹ ಸೀತಯಾ |
ಯೋಽನುಗಚ್ಛತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಂ ರಾಮಂ ಪರಿಚರನ್ ವನೇ || 2.48.8 ||

ಆಪಗಾಃ ಕೃತಪುಣ್ಯಾಸ್ತಾಃ ಪದ್ಮಿನ್ಯಶ್ಚ ಸರಾಂಸಿ ಚ |
ಯೇಷು ಯಾಸ್ಯತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೋ ವಿಗಾಹ್ಯ ಸಲಿಲಂ ಶುಚಿ || 2.48.9 ||

ಶೋಭಯಿಷ್ಯಂತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಮಟವ್ಯೋ ರಮ್ಯಕಾನನಾಃ |
ಆಪಗಾಶ್ಚ ಮಹಾನೂಪಾಃ ಸಾನುಮಂತಶ್ಚ ಪರ್ವತಾಃ || 2.48.10 ||

ಕಾನನಂ ವಾಪಿ ಶೈಲಂ ವಾ ಯಂ ರಾಮೋಽನುಗಮಿಷ್ಯತಿ |
ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಮಿವ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ನೈನಂ ಶಕ್ಯಂತ್ಯನರ್ಚಿತುಂ || 2.48.11 ||

ವಿಚಿತ್ರಕುಸುಮಾಪೀಡಾ ಬಹುಮಂಜರಿಧಾರಿಣಃ |
ರಾಘವಂ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯಂತಿ ನಗಾ ಭ್ರಮರಶಾಲಿನಃ || 2.48.12 ||

ಅಕಾಲೇ ಚಾಪಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ |
ದರ್ಶಯಿಷ್ಯಂತ್ಯನುಕ್ರೋಶಾದ್ ಗಿರಯೋ ರಾಮಮಾಗತಂ || 2.48.13 ||

ಪ್ರಸ್ರವಿಷ್ಯಂತಿ ತೋಯಾನಿ ವಿಮಲಾನಿ ಮಹೀಧರಾಃ |
ವಿದರ್ಶಯಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ ಭೂಯಶ್ಚಿತ್ರಾಂಶ್ಚ ನಿರ್ಝರಾನ್ || 2.48.14 ||

ಪಾದಪಾಃ ಪರ್ವತಾಗ್ರೇಷು ರಮಯಿಷ್ಯಂತಿ ರಾಘವಂ |
ಯತ್ರ ರಾಮೋ ಭಯಂ ನಾತ್ರ ನಾಸ್ತಿ ತತ್ರ ಪರಾಭವಃ || 2.48.15 ||

ಸ ಹಿ ಶೂರೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪುತ್ರೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ |
ಪುರಾ ಭವತಿ ನೋಽದೂರಾದನುಗಚ್ಛಾಮ ರಾಘವಂ || 2.48.16 ||

ಪಾದಚ್ಛಾಯಾ ಸುಖಂ ಭರ್ತುಸ್ತಾದೃಶಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಸ ಹಿ ನಾಥೋ ಜನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸ ಗತಿಃ ಸ ಪರಾಯಣಂ || 2.48.17 ||

ವಯಂ ಪರಿಚರಿಷ್ಯಾಮಃ ಸೀತಾಂ ಯೂಯಂ ಚ ರಾಘವಂ |
ಇತಿ ಪೌರಸ್ತ್ರಿಯೋಭರ್ತೃನ್ ದುಃಖಾರ್ತಾಸ್ತತ್ತದಬ್ರುವನ್ || 2.48.18 ||

ಯುಷ್ಮಾಕಂ ರಾಘವೋಽರಣ್ಯೇ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಿಧಾಸ್ಯತಿ |
ಸೀತಾ ನಾರೀಜನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ || 2.48.19 ||

ಕೋ ನ್ವನೇನಾಪ್ರತೀತೇನ ಸೋತ್ಕಂಠಿತಜನೇನ ಚ |
ಸಂಪ್ರೀಯೇತಾಮನೋಜ್ಞೇನ ವಾಸೇನ ಹೃತಚೇತಸಾ || 2.48.20 ||

ಕೈಕೇಯ್ಯಾ ಯದಿ ಚೇದ್ ರಾಜ್ಯಂ ಸ್ಯಾದಧರ್ಮ್ಯಮನಾಥವತ್ |
ನ ಹಿ ನೋ ಜೀವಿತೇನಾರ್ಥಃ ಕುತಃ ಪುತ್ರೈಃ ಕುತೋ ಧನೈಃ || 2.48.21 ||

ಯಯಾ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಭರ್ತಾ ಚ ತ್ಯಕ್ತಾವೈಶ್ವರ್ಯಕಾರಣಾತ್ |
ಕಂ ಸಾ ಪರಿಹರೇದನ್ಯಂ ಕೈಕೇಯೀ ಕುಲಪಾಂಸನೀ || 2.48.22 ||

ಕೈಕೇಯ್ಯಾ ನ ವಯಂ ರಾಜ್ಯೇ ಭೃತಕಾ ಹಿ ವಸೇಮಹಿ |
ಜೀವಂತ್ಯಾ ಜಾತು ಜೀವಂತ್ಯಃ ಪುತ್ರೈರಪಿ ಶಪಾಮಹೇ || 2.48.23 ||

ಯಾ ಪುತ್ರಂ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರವಾಸಯತಿ ನಿರ್ಘೃಣಾ |
ಕಸ್ತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸುಖಂ ಜೀವೇದಧರ್ಮ್ಯಾಂ ದುಷ್ಟಚಾರಿಣೀಂ || 2.48.24 ||

ಉಪದ್ರುತಮಿದಂ ಸರ್ವಮನಾಲಂಭಮನಾಯಕಂ |
ಕೈಕೇಯ್ಯಾಸ್ತು ಕೃತೇ ಸರ್ವಂ ವಿನಾಶಮುಪಯಾಸ್ಯತಿ || 2.48.25 ||

ನಹಿ ಪ್ರವ್ರಜಿತೇ ರಾಮೇ ಜೀವಿಷ್ಯತಿ ಮಹೀಪತಿಃ |
ಮೃತೇ ದಶರಥೇ ವ್ಯಕ್ತಂ ವಿಲೋಪಸ್ತದನಂತರಂ || 2.48.26 ||

ತೇ ವಿಷಂ ಪಿಬತಾಲೋಡ್ಯ ಕ್ಷೀಣಪುಣ್ಯಾಃ ಸುದುಃಖಿತಾಃ |
ರಾಘವಂ ವಾನುಗಚ್ಛದ್ಧಮಶ್ರುತಿಂ ವಾಪಿ ಗಚ್ಛತ || 2.48.27 ||

ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವ್ರಾಜಿತೋ ರಾಮಃ ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಃ |
ಭರತೇ ಸನ್ನಿಬದ್ಧಾಃ ಸ್ಮಃ ಸೌನಿಕೇ ಪಶವೋ ಯಥಾ || 2.48.28 ||

ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾನನಃ ಶ್ಯಾಮೋ ಗೂಢಜತ್ತುರರಿಂದಮಃ |
ಆಜಾನುಬಾಹುಃ ಪದ್ಮಾಕ್ಷೋ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪೂರ್ವಜಃ || 2.48.29 ||

ಪೂರ್ವಾಭಿಭಾಷೀ ಮಧುರಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಮಹಾಬಲಃ |
ಸೌಮ್ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಚಂದ್ರವತ್ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ || 2.48.30 ||

ನೂನಂ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲೋ ಮತ್ತಮಾತಂಗವಿಕ್ರಮಃ |
ಶೋಭಯಿಷ್ಯತ್ಯರಣ್ಯಾನಿ ವಿಚರನ್ ಸ ಮಹಾರಥಃ || 2.48.31 ||

ತಾಸ್ತಥಾ ವಿಲಪಂತ್ಯಸ್ತು ನಗರೇ ನಾಗರಸ್ತ್ರಿಯಃ |
ಚುಕ್ರುಶುದುಃಖಸಂತಪ್ತಾ ಮೃತ್ಯೋರಿವ ಭಯಾಗಮೇ || 2.48.32 ||

ಇತ್ಯೇವಂ ವಿಲಪಂತೀನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ವೇಶ್ಮಸು ರಾಘವಂ |
ಜಗಾಮಾಸ್ತಂ ದಿನಕರೋ ರಜನೀ ಚಾಭ್ಯವರ್ತತ || 2.48.33 ||

ನಷ್ಟಜ್ವಲನಸಂತಾಪಾ ಪ್ರಶಾಂತಾಧ್ಯಾಯಸತ್ಕಥಾ |
ತಿಮಿರೇಣಾನುಲಿಪ್ತೇವ ತದಾ ಸಾ ನಗರೀ ಬಭೌ || 2.48.34 ||

ಉಪಶಾಂತವಣಿಕ್ವಣ್ಯಾ ನಷ್ಟಹರ್ಷಾ ನಿರಾಶ್ರಯಾ |
ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರೀ ಚಾಸೀನ್ನಷ್ಟತಾರಮಿವಾಂಬರಂ || 2.48.35 ||

ತದಾ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ರಾಮನಿಮಿತ್ತಮಾತುರಾ
ಯಥಾ ಸುತೇ ಭ್ರಾತರಿ ವಾ ವಿವಾಸಿತೇ |
ವಿಲಪ್ಯ ದೀನಾ ರುರುದುವಿಚೇತಸಃ
ಸುತೈರ್ಹಿತಾಸಾಮಧಿಕೋಽಪಿ ಸೋಽಭವತ್ || 2.48.36 ||

ಪ್ರಶಾಂತಗೀತೋತ್ಸವನೃತ್ಯವಾದನಾ
ವಿಭ್ರಷ್ಟಹರ್ಷಾ ಪಿಹಿತಾಪಣೋದಯಾ |
ತದಾ ಹ್ಯಯೋಧ್ಯಾ ನಗರೀ ಬಭೂವ ಸಾ
ಮಹಾರ್ಣವಃ ಸಂಕ್ಷಪಿತೋದಕೋ ಯಥಾ || 2.48.37 ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||